

НВСП «Львівський навчально-науковий центр професійної освіти»
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова
Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького
ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут»
Гомельські дзяржаўны ўніверсітэт імя Францыска Скарыны

Сучасні тенденції розвитку освіти й науки: проблеми та перспективи

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Випуск 4. Том 1.

ВСП «Львівський навчально-науковий центр професійної освіти»
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова
Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького
ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут»
Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Францыска Скарыны

Lviv Educational and Scientific Center of Professional Education
M.P. Drahomanov National Pedagogical University
Danylo Halytsky Lviv National Medical University
Subdivision of National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
“Berezhany Agrotechnical Institute”
Francisk Skorina Gomel State University

**СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ОСВІТИ Й НАУКИ:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Випуск 4

Том 1

**MODERN TRENDS IN DEVELOPMENT OF EDUCATION AND
SCIENCE: PROBLEMS AND PERSPECTIVES**

COLLECTION OF SCIENTIFIC WORKS

Issue 4

Volume 1

Київ – Львів – Бережани – Гомель
2019

Kyiv– Lviv – Berezhany – Gomel
2019

Сучасні тенденції розвитку освіти й науки : проблеми та перспективи:
зб. наук. праць / [упорядник Ю.І. Колісник-Гуменюк]. Київ–Львів–Бережани–
Гомель, 2019. Вип. 4: в 2-х томах. Т. 1. 306 с.

Редакційна колегія:

Шевченко В.В., кандидат педагогічних наук, професор (м.Київ, Україна)
Кільдеров Д.Е., кандидат педагогічних наук, професор (м.Київ, Україна)
Литвин А.В., доктор педагогічних наук, професор (м. Львів, Україна)
Руденко Л.А., доктор педагогічних наук, ст.н.с. (м. Львів, Україна)
Жибак М.М., доктор економічних наук, професор (м. Бережани, Україна)
Олійник П.В., доктор фармацевтичних наук, професор (м. Львів, Україна)
Чаплик В.В., кандидат медичних наук, доцент (м. Львів, Україна)
Копельчак М.П., кандидат педагогічних наук, доцент (м. Львів, Україна)
Колісник-Гуменюк Ю.І., кандидат педагогічних наук (м. Львів, Україна)
Гуменюк В.В., кандидат педагогічних наук (м. Львів, Україна)
Гуменюк О.М., кандидат педагогічних наук (м. Львів, Україна)
Бейзеров В.А., кандидат педагогічних наук, доцент (м. Гомель, Республіка Білорусь)
Дворак В.Н., кандидат педагогічних наук, доцент (м. Гомель, Республіка Білорусь)
Гурська І.С., кандидат економічних наук, доцент (м. Бережани, Україна)

Технічна верстка:

Гуменюк В.В., кандидат педагогічних наук (м. Львів, Україна)

Переклад англійською мовою:

Гуменюк В.В.; Дубовик О.В., викладач (м. Львів, Україна)

У збірнику наукових праць відомі дослідники, педагоги-практики середніх загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних навчальних закладів, працівники вищих навчальних закладів I-II і III-IV рівнів акредитації висвітлюють теоретичні й прикладні аспекти впровадження сучасних інформаційних технологій та інноваційних методів навчання у підготовці кваліфікованих робітників, молодших спеціалістів, бакалаврів, спеціалістів і магістрів.

Статті збірника подано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники, їх наукові керівники та рецензенти.

Видання розраховане на науковців і педагогів-практиків загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних та вищих навчальних закладів, працівників інститутів післядипломної педагогічної освіти.

Упорядник:

Колісник-Гуменюк Ю.І., кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник

- © Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, 2019
- © ВСП «Львівський навчально-науковий центр професійної освіти», 2019
- © Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, 2019
- © ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут», 2019
- © Гомельські дзяржаўны ўніверсітэт імя Францыска Скарыны, 2019
- © Автори статей, 2019

ЗМІСТ *** CONTENTS

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ		
Кузьміна І.Ю. Сафаргаліна- Корнілова Н.А. <i>Kuzmina I.Yu.</i> <i>Safargalina-</i> <i>Kornilova N.A.</i>	СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ MODERN TENDENCIES OF DEVELOPMENT OF HIGHER MEDICAL EDUCATION IN UKRAINE	10
Швай Роксоляна Черновол Надія <i>Shvay Roksolyana</i> <i>Chernovol Nadiya</i>	РОЗВИТОК ОБРАЗНОГО МИСЛЕННЯ ЯК КРОК ДО ТВОРЧОСТІ DEVELOPING VIVID THOUGHT AS A STEP TO CREATIVITY	14
Криштанович Мирослав <i>Kryshtanovych</i> <i>Myroslav</i>	ЗМІСТ ТА СПРЯМОВАНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ УЧИТЕЛЯ ПО ВИКОРИСТАННЮ ІКТ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ПРАВОЗНАВСТВА У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ TABLE OF CONTENTS AND DIVERSITY OF ICT STUDY ACTIVITY IN THE PROCESS OF LAW ENTITLEMENT IN GENERAL BASIC EDUCATION STAFF	19
Коваль М.С. Литвин А.В. <i>Koval M.S.</i> <i>Lytvyn A.V.</i>	УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ГАЛУЗІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ IMPROVEMENT OF THE CIVIL PROTECTION SPECIALISTS' TRAINING	24
Голешевич Бронислав <i>Goleshevich</i> <i>Bronislav</i>	ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ МЕТОДОМ КОРРЕЛЯЦИИ АУДИО-ВИДЕОИНФОРМАЦИИ И ОЗВУЧИВАЕМОЙ НОТАЦИИ PEDAGOGICAL MODELING OF THE AUDIO-VIDEO- INFORMATION AND DUBBING NOTATION BY THE METHOD OF CORRELATION	28
Бахмач Л.А. <i>Bakhtmach L.A.</i>	ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ТЮТОРСЬКОЇ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ FOREIGN EXPERIENCE OF THE IMPLEMENTATION OF TUTOR TEACHING SYSTEM	34
Воронєжцева А. Чорна О. <i>Voronezhhtseva A.,</i> <i>Chorna O.</i>	СОДЕРЖАНИЕ АФФЕКТИВНОГО КОМПОНЕНТА СОЦИОПРАГМАТИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ СТУДЕНТОВ-ИНОСТРАНЦЕВ AFFECTIVE COMPONENT OF FOREIGN STUDENTS' SOCIOPRAGMATIC COMPETENCE	38
Gontcharova E. <i>Гончарова Е.</i>	INTELLECTUAL SKILLS OF THE STUDENT IN THE CONTEXT OF THE REQUIREMENTS OF THE LABOR MARKET ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫЕ УМЕНИЯ СТУДЕНТА В КОНТЕКСТЕ ТРЕБОВАНИЙ РЫНКА ТРУДА	42
Горленко В.П. <i>Gorlenko V.P.</i>	СОЦИАЛЬНО-ДЕМОГРАФИЧЕСКИЕ ФАКТОРЫ РИСКА СОЦИАЛИЗАЦИИ ДЕТЕЙ: МНОГОДЕТНАЯ СЕМЬЯ SOCIO-DEMOGRAPHIC RISK FACTORS SOCIALIZATION OF CHILDREN: A MULTI-SIBLING FAMILY	46
Грицак Н.Р. <i>Hrytsak N.R.</i>	ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ – ПОТРЕБА СТУДЕНТА Z BLENDED LEARNING – Z STUDENT'S NEEDS	51

УДК 378:371.134

*Коваль М.С., кандидат педагогічних наук, професор
ректор Львівського державного університету безпеки життєдіяльності
Литвин А.В., доктор педагогічних наук, професор
завідувач кафедри практичної психології та педагогіки
Львівського державного університету безпеки життєдіяльності,
Львів, Україна*

УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ГАЛУЗІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

***Анотація.** Розглянуто окремі аспекти досвіду освітньої діяльності відомчих ЗВО ДСНС України. Особистісно орієнтований підхід і випереджувальний характер освіти, які покладені в основу роботи з удосконалення підготовки фахівців у галузі цивільного захисту, як переконують автори, спроможні задовольнити пізнавальні та професійні запити молоді завдяки використанню створених, апробованих і реалізованих педагогічних технологій підготовки фахівців до дій у надзвичайних ситуаціях, що активно поширюються і невпинно корегуються. Практична доцільність застосованих педагогічних інновацій, зокрема створення інформаційно-освітнього середовища інноваційного типу, отримала підтвердження, однак питання вдосконалення змістового і технологічного забезпечення освітнього процесу потребують подальшого системного та послідовного розвитку в теорії та практиці підготовки фахівців цивільного захисту у ЗВО зі специфічними умовами навчання.*

***лючові слова:** ДСНС, інформаційно-освітнє середовище, освітній процес, педагогічні інновації, професійна підготовка, фахівці служби цивільного захисту.*

*Koval M.S., PhD (Pedagogic Sciences), Full Professor
Rector of Lviv State University of Life Safety
Lytvyn A.V., Doctor (Pedagogic Sciences), Full Professor
Head of practical psychology and pedagogic departments
Lviv, Ukraine*

IMPROVEMENT OF THE CIVIL PROTECTION SPECIALISTS' TRAINING

***Abstract.** Some aspects of the experience of educational activities of universities of the SES of Ukraine are considered. Personally oriented approach and forward-looking nature of education, which underlies the work on improving the training of specialists in the field of civil protection, as the authors persuade, are able to satisfy the cognitive and professional needs of young people through the use of created, tested and implemented pedagogical technologies, training of specialists for action in emergency situations, actively propagating and tirelessly adjusting. The practical expediency of applied pedagogical innovations, in particular the creation of an innovative type of informational and educational environment, has been confirmed, but the issue of improving the content and technological provision of the educational process requires further systematic and consistent development in the theory and practice of training civil protection specialists in the higher education institutions with specific learning conditions.*

***Key words:** SES, informational and educational environment, educational process, pedagogical innovations, vocational training, specialists of civil protection services.*

Соціально-економічна та політична ситуація в Україні та світі актуалізують потребу переосмислення теоретико-методологічних концепцій і практичних рішень, пов'язаних із підготовкою кваліфікованого персоналу різного рівня та профілю. Нині недостатньо, щоб освіта відповідала вимогам сучасності, – вона має випереджати розвиток суспільства. Тому, як слушно зазначає В. Кремень, «модернізуючи освіту, маємо по-новому відповісти на ряд запитань: чого навчати, як учити, на чому вчити, скільки вчити...» [2].

Система професійної підготовки працівників Державної служби України з надзвичайних ситуацій (ДСНС), що функціонує в нашій державі, забезпечує безперербійне й ефективне комплектування особовим складом органи і підрозділи, що відповідають за виконання аварійно-рятувальних, пошукових та інших невідкладних робіт, запобігання, локалізацію та ліквідацію надзвичайних ситуацій та усунення їх наслідків. Проте, суспільство потребує нової, інноваційної системи освіти, яка формує в майбутніх фахівців здатність до мобільності, креативності, відповідальності, віри в себе і свою професійну компетентність і готовності до її неперервного поповнення.

Поряд із нормативно затвердженими в освітньо-кваліфікаційних характеристиках знаннями і вміннями, рятувальники мають володіти специфічними фізіологічними і морально-психологічними якостями, які розглядають як професійні вимоги і перевіряють під час добору на навчання. На їх основі розроблені відповідні тести і методики, засновані на результатах експертного оцінювання. Відомо також, що для успішного проведення аварійно-рятувальних робіт рятувальники повинні виробити низку якостей, до яких відносять такі [3, с. 17]:

- динамічне мислення – вміння у стислий час оцінити ситуацію, що склалася, поставлене завдання та прийняти оптимальне рішення;

- хороша реакція – швидкі правильні дії в несподівано змінних обставинах;

- загальна фізична підготовленість – спроможність витримувати великі навантаження під час проведення рятувальних робіт і на тренуваннях (у тому числі швидкісна та силова витривалість, спритність – здатність виконувати координаційно-складні рухові дії);

- технічна підготовленість – володіння різними технічними прийомами, навичками ефективного використання всіх аварійно-рятувальних засобів, долання в найкоротший термін перешкоди із застосуванням спорядження;

- тактична підготовленість – вміння обирати правильну послідовність рухів і виконання прийомів із використанням спорядження, злагоджено діяти в команді під час аварійно-рятувальних робіт, добирати і застосовувати обладнання, правильно оцінювати різні способи боротьби з причинами і наслідками надзвичайних ситуацій;

- морально-психологічна стійкість – здатність стійкості до зовнішніх впливів, відсутність емоційних зривів, здатність позитивно впливати на товаришів і показувати максимально можливі результати в екстремальних ситуаціях під час аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт.

Професійна діяльність особового складу органів і підрозділів ДСНС має низку специфічних соціально-психологічних рис [1, с. 18], які розподіляють на професійно-психологічні, фізіологічні, ергономічні, соціально-психологічні, інженерно-технологічні, управлінські. Вони детермінують особливості та методи підготовки фахівців цивільного захисту. Основними напрямками підготовки фахівців до аварійно-рятувальних робіт є такі [3, с. 17-18]:

- вивчення психологічних навантажень і особливостей діяльності в умовах типових надзвичайних ситуацій.

- організація та проведення навчань і тренувань з імітацією елементів типових надзвичайних ситуацій.
- проведення рольових, ділових, творчих і організаційно-діяльних ігор із ключових питань виконання пошуково-рятувальних робіт.
- навчання самоаналізу психологічних особливостей та їх самокорекції.
- навчання психічної саморегуляції (аутогенного тренування).
- проведення психодіагностичного тестування з метою корекції підготовки до виконання пошуково-рятувальних та інших робіт.
- навчання ефективним способам запам'ятовування важливої інформації.
- формування професійного мислення за допомогою тестових і ситуаційних завдань, пов'язаних з використанням суперечливої, неправдивої інформації, прогнозуванням за неявними ознаками.
- вироблення навичок швидкого оцінювання ситуації за зовнішніми проявами і швидкого реагування.
- проведення ідеомоторних тренувань і тренувань, спрямованих на вироблення здатності до антиципації (передбачення).
- проведення занять і тренувань, спрямованих на розвиток витривалості, координації рухів, силових і швидкісних якостей.
- навчання комплексу релаксувальних вправ.
- проведення заходів з первинної профілактики можливих захворювань, що викликаються впливом надзвичайних ситуацій (особливих умов діяльності).
- підготовка із використанням тренажерів, автоматизованих навчальних систем, комп'ютерних імітаційних засобів.
- вироблення навичок адаптації до умов надзвичайних ситуацій.
- вироблення навичок міжособистісної комунікації та взаємопорозуміння.

Традиційно вважається, що успішне вирішення цих завдань дає найбільший ефект, якщо навчання проводиться в умовах, максимально наближених до реальних. При цьому майбутні фахівці мають багаторазово пережити інтелектуальні, емоційні, психологічні та емоційно-вольові труднощі і проблем, з якими вони можуть зустрітися під час ліквідації надзвичайних ситуацій. Після проведеної підготовки кожен курсант має до дрібниць знати, що, чому, як, і в якій послідовності треба робити, щоб успішно вирішити завдання і виключити можливість травматизму. Для формування в психологічній підготовленості до дій в надзвичайних ситуаціях велике значення має вироблення у фахівців чіткого уявлення про усі аспекти службових обов'язків у всіх деталях, а також виховання впевненості у технічних засобах і засобах захисту, що використовуються.

Нині особливу роль у підготовці рятувальників відіграють тренажери, застосування яких дозволяє сформуванню у майбутніх фахівців необхідні для роботи вміння і навички, підвищити рівень майстерності, скоротити терміни підготовки. Оптимальні результати навчання досягаються в разі використання спеціалізованих тренувально-тренажерних комплексів, а також психолого-тренувальних полігонів, смуг перешкод, трас-лабіринтів, спеціальних центрів і містечок, моделей споруд, транспортних засобів, навчальних пожежно-рятувальних частин тощо.

Професійна підготовка стає ефективною, якщо навчальний матеріал цікавий для курсантів і заняття є емоційно забарвленими, що сприяє інтенсифікації освітнього процесу. Одним з комплексних інструментів для такого навчання є інформаційно-освітнє середовище інноваційного типу, здатне до швидкого переналаштування і динамічного режиму використання, що володіє потужним професійно-інформаційним потенціалом. Таке середовище має охоплювати: інформаційно-модульний комплекс зі створення, впровадження, технічного та методичного супроводу та підтримки (інноваційний освітній технопарк); базу типових рішень щодо ліквідації надзвичайних ситуацій, яка становить основу освітнього контролінгу та консалтингу; систему навчання методам і прийомам роботи в конкретній комп'ютерній системі, на базі якої забезпечується перебіг освітнього процесу, його дидактичний супровід, науково-методичне забезпечення та психологічна підтримка; центр інтелектуального моделювання безпечного майбутнього, оснащений необхідними ІКТ, що дозволяє актуалізувати професійний потенціал курсантів у режимі віртуального моделювання та відпрацювання алгоритмів професійної діяльності. Застосування інформаційно-освітнього середовища сприяє: формуванню позитивних мотивів освітньої діяльності; професійної спрямованості та практичної значущості навчання; усвідомленню курсантами найближчих і кінцевих цілей навчання; емоційній привабливості, пізнавальній актуалізації інформації, форм і методів підготовки [5, с. 124-125].

Вважаємо конче необхідними дослідження питань інтенсифікації та оптимізації діяльності закладів вищої освіти, спрямованої оновлення змісту, методів і технологій навчання відповідно до нової, особистісно орієнтованої парадигми освіти з урахуванням здобутків вітчизняної та світової науково-педагогічної думки. Серед пріоритетних завдань – дослідження проблем неперервної професійної підготовки, інформаційно-комунікаційних технологій у вищій освіті, зокрема формування інформаційного освітнього середовища закладу вищої освіти, науково обґрунтованого психологічного супроводу навчально-виховного процесу, міждисциплінарного та прогностичного підходів до проблем підготовки висококваліфікованого персоналу з урахуванням провідних тенденцій [4, с. 132], а також вивчення проблем педагогіки і психології підготовки фахівців до діяльності в екстремальних умовах.

Висновок. Багаторічний досвід освітньої діяльності ЗВО ДСНС свідчить про те, що особистісно орієнтований підхід і випереджувальний характер освіти, які покладені в основу їхньої роботи, спроможні задовольнити пізнавальні та професійні запити молоді, використовуючи потужний потенціал створених, апробованих і реалізованих педагогічних технологій підготовки фахівців у галузі цивільного захисту, що активно поширюються та невпинно корегуються. Практична доцільність застосованих педагогічних інновацій отримала підтвердження, однак питання удосконалення змістового і технологічного забезпечення потребують подальшого системного та послідовного розвитку в теорії та практиці підготовки фахівців у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання.

Список використаних джерел.

1. Козяр М. М. *Теоретичні та методичні засади професійної підготовки особового складу підрозділів з надзвичайних ситуацій* : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Вінниця, 2005. 37 с.
2. Кремень В. Г. *Модернізація освіти – важливий чинник соціального, економічного і політичного розвитку України [Електронний ресурс]* // Вісник НАН України. 2001. № 3. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/portal/All/herald/2001-03/7.htm>.
3. Легошин В. Д., Запорожец А. И. *Научно-методические вопросы профессионального отбора и подготовки спасателей МЧС России* // Технологии гражданской безопасности. 2007. № 1. С. 16–21.
4. Литвин А. В., Руденко Л. А. *Модернізація професійної освіти України : науково-методичні засади* // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. пр. К. ; Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2014. Вип. 37. С. 128–132.
5. Чиж Л. В., Лукьянец В. Г. *Информационно-образовательная среда как фактор достижения эффективности профессиональной подготовки курсантов* // Юбилейный сб. науч. тр. Командно-инженерного ин-та МЧС Республики Беларусь. Мн., 2008. С. 122–126.

УДК 372.8:78

Голешевич Бронислав,

доктор педагогических наук, профессор

кафедры музыки и эстетического образования, доцент

УО «МГУ имени А.А. Кулешова», Могилев, Республика Беларусь

ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ МЕТОДОМ КОРРЕЛЯЦИИ АУДИО-ВИДЕОИНФОРМАЦИИ И ОЗВУЧИВАЕМОЙ НОТАЦИИ

Аннотация. Одним из основных направлений совершенствования системы образования правомерно считать внедрение в учебный процесс инновационных технологий преподавания дисциплин. Масштаб проникновения данной идеи в сферу педагогической науки и практики впечатлителен. Учитывая существующую тенденцию, в статье предлагается рассмотреть сущность метода корреляции аудио-видеоинформации и озвучиваемой нотации.

Ключевые слова. Музыкальное искусство, научный аспект, проектирование, профессиональная педагогика, система, эвристический генезис.

Goleschevich Bronislav, *doctor of pedagogical sciences,*

professor of the department of music and aesthetic education, associate professor

A.A. Kuleshov Mogilev State University, Mogilev, Republic of Belarus

PEDAGOGICAL MODELING OF THE AUDIO-VIDEO- INFORMATION AND DUBBING NOTATION BY THE METHOD OF CORRELATION

Abstract. One of the main directions of improving the education system is to consider the introduction of innovative technologies of teaching disciplines into the educational process. The range of the penetration of this idea into the sphere of pedagogical science and practice is impressive. Taking into account the recent tendency, the article suggests to consider the presence of the method of correlation of audio-video information and musical notation.

Key words. Musical art, the scientific aspect, planning, professional pedagogy, system, heuristic genesis.

Следует выделить два аспекта понятия инновационных технологий применительно к сфере педагогики. Их суть сводится к внедрению в учебный процесс принципиально новых (не столько отличительных от прежних, сколько прогрессивных) методик преподавания предметов, с одной стороны, и